

“Na Jablaničkom jezeru, riba se prodaje uz cestu, gdje je puna prašine, olova iz izduvnih gasova automobila, nekoliko puta zamrzavana i odmrzavana. Na pijaci se takođe ne bi smjela prodavati, a donosi se u buradima i prodaje, ili su ribe samo poslagane kao drva potezgama. A riba iz rijeke Bosne, Spreče, te još nekih voda, nije za ljudsku upotrebu”. Sava, Drina, Bosna, Spreča, Neretva, Vrbas, Miljacka ili Željeznica - slike iste, tone smeća, plastičnog i kabastog otpada, divlje deponije, smrad. A tek otpadne vode. Ekolozi kažu da se u naše vodotoke svake sekunde pusti oko 30 kubnih metara otpadne vode, a da je ukupno zagađenja toliko kao da na području BiH živi 15 miliona stanovnika!

Ko je kriv?

Građani, ekološka neosviještenost, tvornice, privredni objekti iz proizvodnje i inspekcija koja zatvara oči.

I dok gledamo ove užasavajuće fotografije, zapitajmo se kakav biljni i životinjski svijet i kakve vrste riba mogu živjeti u ovakvim rijekama? Kakva je zemlja koju ove rijeke svake godine plave?

Naši sagovornici kažu da su rezultati poražavajući - nekih vrsta riba u našim rijekama više nema, preostale su zaražene, a plavljena zemlja je puna otrovnih hemikalija.

U ribama olovo, kadmij, nitriti, otvorene rane

Senad Kapo, predsjednik U.G. “Bistro!” i bivši član Upravnog odbora Sportsko-ribolovnog saveza Federacije Bosne i Hercegovine, susreće se sa svim mogućim devastacijama vodotokova i kaže da situacija nije zabrinjavajuća, već je katastrofalna.

„Radio sam analizu ribe iz jezera Modrac na teške metale, i u njima je olova i kadmija tri puta više od dozvoljenog. Tokom rada na terenu smo našli veći broj jedinki riba sa bakterijskim infekcijama na sebi. To su otvorene žive rane. Na dijelu rijeke Bosne u Ilijašu kojim mi upravljamo, često priručnim trakicama mjerimo količine nitrata i nitrita i stanje je užasno. Bosna u Ilijašu toliko zaudara da se to ne može mjeriti sa Miljackom u Sarajevu koja važi za najzagađeniju. Naprotiv, ja nikad u Miljacki, u sred grada, ispred moje zgrade, gdje nekad pecam, nisam uhvatio ribu sa otvorenim ranama kako smo našli u Bosni“, priča za Buku Kapo.

Zbog objavljivanja analize ribe iz jezera Modrac, koja je rađena u laboratoriji Rudarsko-geološko-građevinskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, članovi U.G. “Bistro!” su doživjeli neviđenu hajku. Optuživani su za lažiranje podataka, da imaju sakrivene interese, a sve od strane režimskih medija. Razlog - pa voda iz jezera se pije u Tuzli.

Istakao je i kako je zabranjeno prodavati ribu ulovljenu u sportsko-rekreativnom ribolovu, što se u BiH svakodnevno dešava. Druga stvar je neuslovnost takve prodaje jer se, recimo, na Jablaničkom jezeru, riba prodaje uz cestu, gdje je puna prašine, olova iz izduvnih gasova

automobila, nekoliko puta zamrzavana i odmrzavana. Na pijaci se takođe ne bi smjela prodavati, kaže, a donosi se u buradima i prodaje, ili su ribe samo poslagane kao drva po tezgama. A siguran je da sva riba iz rijeke Bosne, jezera Modrac i rijeke Spreče, te još nekih voda, nije za ljudsku upotrebu.

Situacija je, naglašava, bezizlazna, jer nadležne institucije ne rade svoj posao. Zvao je i inspekciju i nadležno ministarstvo privrede nemali broj puta, kada je farma koka nosilja bagerima istresala otpad u rijeku Bosnu, kad im je ilijaški Vodostan odvuкао svu vodu iz rijeke Misoče i kad je ista potpuno presušila, kad su pravili kupalište na istoj, a u stvari izvlačili šljunak.

„Doduše, izašla je inspektorica kad je presušila Misoča. Od petka do nedjelje nije bilo kapi vode, ona došla u ponedjeljak i konstatovala da nema dokaza o presušenju i pomoru ribe!? I kada smo spriječili izvlačenje šljunka, mene su pozvali u policijsku stanicu i mene tretirali kao kriminalca, a ne kao nekog ko je kriminal prijavio. Inspekcijski nadzor je taj koji bi trebao sve to dovesti u red, kazne koje bi djelovale i preventivno, a ovako svi svjesni da im niko neće ništa, i radi ko šta i kako hoće“, ogorčen je Kapo.

Ističe i da još uvijek rijetko koje naseljeno mjesto ima kolektor za prečišćavanje kanizacionih voda, te da je praksa da se sve ostalo smeće baca u rijeke, jer one odavno kod nas služe upravo za to - da odnesu smeće nizvodno.

Hrana iz Sprečkog polja nije ni za ljudsku ni za stočnu ishranu

Pored Bosne i jezera Modrac, katastrofalno stanje je i sa rijekom Sprečom.

U proteklih 20 godina ovdje je zabilježeno više od 40 ekoloških incidenata i pomora ribe. Svaki stanovnik ovog kraja će vam reći ko je glavni krivac za ovu situaciju. Profit. U rijeku se puštaju otrovne hemikalije iz fabričkih hala, niču divlje deponije bukvalno preko noći, a sve zbog profita. Krivicu snose i nadležne institucije jer ne vrše kontrolu i ne kažnjavaju odgovorne. Spreča svake godine nanese i ogromnu štetu poljoprivrednicima, jer se izlije iz svog korita i na taj način otrovi i hemikalije dopijevaju u oranice, čime je zdravlje ljudi nizvodno od Lukavca do Doboj, a gdje se ova rijeka ulijeva u Bosnu, ozbiljno ugroženo. Posljednjih mjeseci održavaju se skupovi “Za spas rijeke Spreče i Sprečkog polja”, a prošlog mjeseca je oformljen i Inicijativni odbor za spas rijeke Spreče. Kako je na skupu održanom u Gračanici rekao prof. dr. Abdel Đozić s Tehnološkog fakulteta iz Tuzle, koji od 2013. godine proučava zagađenje rijeke Spreče, s posebnim osvrtom na donji dio sliva u pet opština Lukavcu, Petrovu, Gračanici, Doboj-Istoku i Doboju, nalazi su alarmirajući.

„Prema tim nalazima, koncentracija teških metala, posebno žive, arsena i nikla, na pojedinim dijelovima Sprečkog polja i do 20 puta viša je od dozvoljene. Prema tome, hrana iz Sprečkog polja nije ni za ljudsku, ni za stočnu ishranu. U Lukavcu se broj oboljenja od

karcinoma povećao sto posto, čujem da je Gračanica prva po ovim oboljenjima u TK“, kazao je Dozić.

Ne znamo gazdovati - niko ne radi posao za koji je plaćen

Posljednji objavljeni podaci kažu da su najzagađenije rijeke u BiH Bosna, Spreča, Miljacka i Željeznica. I naš sagovornik, biolog Boris Davidov, kaže da su te informacije tačne, te da su rijeke najčešće zagađene teškim metalima, pesticidima, kao i otpadnim kanalizacionim vodama. Takođe, Davidov ukazuje na još jedan ogroman problem, a to je nestanak ribljeg fonda - neke rijeke su izgubile i do 90 posto riblje populacije.

Veliku odgovornost za ovu problematiku snose nadležne institucije jer ne posvećuju pažnju rješavanju problema koji se dešavaju unutar ribolovnih društava koja loše gazduju vodama. “Prema nasim istraživanjima, većina rijeka u RS, osim onih pod koncesijama, dio Plive, Sane i Ribnik su u katastrofalnoj situaciji što se tiče ribljeg fonda. Glavni krivac za ovakvu statistiku predstavlja ilegalni ribolov i očajan menadžment ribljeg fonda u našim rijekama. Tako je i Una u nekim dijelovima izgubila i do 90 posto populacija riba usljed nelegalnog i nekontrolisanog izlova, a isto se dogodilo i rijekama Vrbas i Drina usljed negativnog uticaja hidrocentrala i krivolova“, istakao je Davidov, dodajući: “Mi generalno imamo jedne od najljepših i najperspektivnijih rijeka za turistički ribolov, ne samo u Evropi, već i u svijetu. I kada bi svako radio posao za koji je nadležan kako treba, kada bi imali dobro očuvanu riblju populaciju, BiH bi godišnje mogla da zaradi i po nekoliko milijardi maraka. To je naš potencijal, ali na našu žalost i nesreću, stvarnost je sasvim nešto drugo”.

Podsjetimo da u svim našim rijekama, izuzev rijeke Save, po zakonu oba entiteta, dozvoljen je samo sportsko - rekreativni ribolov, što znači da izlov ribe radi prodaje i stavljanja iste u prodaju predstavlja krivično djelo. Predviđene su i visoke novčane kazne za fizičko lice koje nedozvoljeno prodaje ribu do 6. 000 KM, za restorane do 25. 000 KM, a za one koji se bave krivolovom do 3. 000 KM.

Stoga bi svaki odgovorni građanin trebao pozvati inspekciju ukoliko primijeti da fizičko lice ili restoran prodaje neku od riba- lipljen, mladica, skobalj, plotica, mren, klen ili riblja marinada koja je miks više ribljih vrsta.

Kako bi spasili barem dio potencijala koji imamo, sjetimo se svi ovih prizora sa početka teksta, prije nego što neodgovorno odbacimo smeće.

Pridružujemo se i apelu naših sagovornika koji je upućen državi, da pronade rješenje za prikupljanje plastičnog otpada, koji bi se mogao reciklirati, umjesto što pluta bh. rijekama, te da konačno počnu kažnjavati odgovorne za bilo koji ekološki prijestup.

Izvor: aarhus.ba